

Osana IkäihMe-hankkeen toimintaa toteutettiin systemaattinen kirjallisuuskatsaus tieteellisistä artikkeleista, jotka käsitelivät ikäihmisten mediakasvatuksen koulutuskokeiluja. Kirjallisuuskatsaus käsitti yhteensä 40 empiiristä tutkimusta (v. 2005-2019), joissa käsiteltiin jotakin medialukutaidon kehittämiseen liittyvää koulutuskokeilua. Medialukutaidosta on tyypillisesti erotettu kolme eri ulottuvuutta: 1) digitaaliseen teknologiaan ja mediaan liittyvä käyttö, 2) kyky ymmärtää ja arvioida tietoa ja digitaalista mediaa sekä 3) luova tuottaminen ja itseilmaisuus medioita ja digitaalista teknologiaa hyödyntäen. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli ymmärtää paremmin mihin medialukutaidon ulottuvuuteen koulutuskokeilut kohdistuvat, millaisia pedagogisia lähestymistapoja on käytetty sekä millaisia tuloksia ja implikaatioita/päätelmiä artikkelit raportoivat toteutettujen koulutuskokeilujen pohjalta.

Kirjallisuuskatsauksen keskeisimmät tulokset ovat:

- Suurin osa koulutuskokeiluista keskittyi tukemaan teknologioiden, digitaalisten laitteiden ja medioiden käyttöä esimerkiksi uutisiin, matkustamiseen, terveyteen, oppimiseen, pankkiasiointiin, viihteeseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja tapahtumiin liittyvissä asioissa.
- Vain harvat koulutuskokeilut keskittyivät mediasisältöjen ymmärtämiseen, kriittiseen arviointiin ja tuottamiseen.
- Medialukutaidon merkityksen perusteluina korostuivat elinikäinen oppiminen, kulttuurinen ilmaisu ja henkilökohtaiset tavoitteet. Demokratia, kilpailukyky, valinnanvapaus, osallisuus, tietotalous ja aktiivinen kansalaisuus esiintyivät tuloksissa harvemmin.
- Yleisimpiä pedagogisia lähestymistapoja olivat formaali ja perinteinen opetus sekä yksilöllinen opetus, johon sisältyivät myös vertaisoppiminen sekä sukupolvien välinen oppiminen. Viittauksia luovaan, ikäihmisten omaan mediatuottamiseen perustuvaan pedagogiikkaan sekä sulautuvaan ja verkko-opetukseen oli artikkeleissa jokseenkin vähän.
- Ikäihmisten koulutuksissa keskeisinä tekijöinä nähtiin tarvelähtöisyys, ikäihmisten digitaalisten medioiden käyttöön liittyvä minäpystyvyyden tukeminen ja sosiaalisen tuen saatavuus oppimisprosessin aikana.
- Vertaisoppiminen ja sukupolvien välinen oppiminen korostuivat medialukutaitoon liittyvissä koulutuskokeiluissa. Vertaisoppiminen nähtiin artikkeleissa hyödylliseksi molemmille osapuolille (avun antajalle ja saajalle). Sukupolvien välistä oppimista tarkasteltiin myös kriittisistä näkökulmista, missä nähtiin, että nuoremmat sukupolvet saivat opastaa omista lähtökohdista, eikävain toimia ennalta määriteltujen koulutusten toteuttajina.

Kirjallisuuskatsauksen keskeisimmät johtopäätökset ovat:

- Tarvitaan lisää tutkimus- ja kehittämistyötä vertaisoppimisesta ja sukupolvien välisestä oppimisesta
- Ikäihmisten koulutusta medialukutaidon kehittämiseksi tulisi lisätä ja kehittää (sisällöllisesti ja pedagogisesti).
- Koulutuksen tulisi vastata paremmin ikäihmisten omia tarpeita, etenkin mediasisältöjen tuottamisen, ymmärtämisen ja arvioinnin osalta.
- Koulutusten tulisi tukea ikäihmisiä heidän moninaisissa rooleissaan: kansalaisina, opiskelijoina, kuluttajina, johtajina, hoivaajina, asiantuntijoina, työntekijöinä, puolisoina, vanhempina, eläkeläisinä ja isovanhempina.

Lähde: Rasi, P., Vuojärvi, H., & Rivinen, S. (2020). Promoting media literacy among older people: A systematic review. *Adult Education Quarterly*. <https://doi.org/10.1177/0741713620923755>